

NORSUN JÄLKÄÄ

rannikkoseudulla

2023-2027 kehittämisstrategia

Hailuoto - Liminka - Lumijoki
Pyhäjoki - Raahen - Siikajoki - Tyrnävä

LEADER

Nouseva
Rannikkoseutu

Sisällysluettelo

Alkumietteet	3
Kaiken takana on alue	4
Näihin keskitymme	5
Uudistuva kotiseutu	6
Kehittyvä matkailu	8
Palveleva yrittäjyys	10
Osallistuvat nuoret	12
Näitä keinoja suosimme	14
Rahoitussuunnitelma	15

NORSUN JÄLKIÄ RANNIKKOSEUDULLA

Alkumietteet

Norsun jälkiä nähty rannikkoseudulla! Me haluamme jättää jäljen ja olemme niitä jo monia jättäneetkin. Strategian on tarkoitus olla jälkien jättämisen ohjaaja siten, että jäljistä aikaa myöten muodostuu selviä polkuja. Polkuja niihin päämääriin, joita haluamme tavoitella. Strategiaa valmistellessa puhuimme paljon myös kartoista, kompasseista ja luotsaamisesta. Keinoista, joilla me kaikki yhdessä teemme alueestamme parhaan rannikkoseudun. Tämä strategia toimikoon sekä meidän että teidän karttana ja luotsaajana kertoen siitä, millaisten jälkien jättämisessä me haluamme olla mukana.

Leader-ryhmämme rahoitushakemuksena toimiva strategia toimitettiin maa- ja metsätalousministeriölle 21.6.2022. Tämä yleisöversio on tiivistelmä siitä. Mikäli haluat lukea koko strategiamme aluekuvauksineen, alueanalyysineen ja laajempine teksteineen, löydät sen nettisivuiltamme www.nousevarannikkoseutu.fi kohdasta Yleistä Norsusta/Strategia.

Kehittämisterveisin Norsun hallituksen ja henkilöstön puolesta

Esa Saarela
puheenjohtaja

Riikka Hautala
toiminnanjohtaja

VISIO

Norsun alue on löytänyt menestystekijänsä luonnosta ja kulttuuriperinnöstä. Alue nähdään houkuttelevana matkailukohteena. Aasukkaat viihtyvät monipuolisten palvelujen, harrastusmahdollisuuksien ja vahvan yhteisöllisyyden keskellä. Myös nuoret ja ikäihmiset ovat aktiivisia toimijoita. Yrittäjyys kukoistaa ja alueella on hyvät ansaintamahdollisuudet. Kaikessa toiminnassa huomioidaan ilmasto- ja ympäristöystävällisyys.

MISSIO

Norsu on innostava ja asiantunteva kehittäjäkumppani, joka kannustaa alueen toimijoita uudistumaan ja luottamaan omiin vahvuuksiinsa.

ARVOT

Palveleva neuvoja
Asiantunteva innostaja
Rohkea uuden kokeilija

Kaiken takana on alue

Norsun alue sijaitsee Pohjois-Pohjanmaalla, Oulun eteläpuolella ja koostuu seitsemästä kunnasta/kaupungista: Hailuoto, Liminka, Lumijoki, Pyhäjoki, Raahе, Siikajoki ja Tyrnävä. Yhteensä toiminta-alueella on 52 115 (31.12.2021) asukasta. Kunnat ovat hyvin erilaisia vaihdellen Hailuodon alle tuhanen asukkaan saaresta Raahen lähes 25 000 asukkaan teollisuuskaupunkiin.

HAILUOTO

Perämeren suurin saari, koko kunta kansallismaisemaa ainoana Suomessa, paljon taiteilijoita, saaristolainen mentaliteetti ja elämänrytmi, hiekkadyynit.

LIMINKA

Ikäjakaumaltaan Suomen nuorin kunta, Liminganlahti kansainvälisesti merkittävä muuttolintujen levähdys- ja pesimäalue, Ruutikankaasta rakentamassa yksi Euroopan suurimmista ampumaurheilukeskuksista.

LUMIJOKI

Paljon kausityöntekijöitä maataloilla, Varjakan merellinen virkistysalue, ainut lännestä itään virtaava mereen laskeva joki, Ruutikankaan ampumaurheilukeskus on puoliksi Lumijoella.

PYHÄJOKI

Voimakkaasti kehittyvä energiantuotantoon panostava kunta (Hanhikiven energiantuotantoon kaavoitettu alue ja tuulivoima), runsaasti meri- ja jokimaisemaa (mm. 16 koskea).

RAAHE

Purjelaiva-aikakauden historia, Perämeren vilkkain satama ja suurin saaristo, Wanha Raahе, SSAB ja sen myötä merkittävä terästeollisuusklusteri, vanha Lampinsaaren kaivoskylä.

SIKAJOKI

Pohjois-Suomen vanhin teollisuuspaikka, Taivon hiekkarannat Perämeren laajimpia lentohietikkoja, Ruukin luonto- ja hevoskeskus, Siikajoki (joki), Revonnevan aapa- ja keidassuot, Hangasneva.

TYRNÄVÄ

Erikoistunut alkutuotanto, perunapitäjä – Pohjoismaiden ainoa High Grade -perunantuotantoalue ja ilmaperuna, Suomen suurin yhtenäinen suojeltu lakeusalue (ulottuu myös Limingan puolelle).

KUNTA	VÄKILUKU
HAILUOTO	950
LIMINKA	10 218
LUMIJOKI	2 018
PYHÄJOKI	3 048
RAAHE	24 260
SIKAJOKI	5 028
TYRNÄVÄ	6 593
YHTEENSÄ	52 115

Näihin keskitymme

LÄPILEIKKAAVAT TEEMAT

1

**UUDISTUVA
KOTISEUTU**

2

**KEHITTYVÄ
MATKAILU**

3

**PALVELEVA
YRITTÄJYYS**

4

**OSALLISTUVAT
NUORET**

**VIHREÄ
KEHITYS**

KUMPPANUUS

KANSAINVÄLISYYS

KOKEILUT

UUDISTUVA KOTISEUTU

*”Asumisviihtyvyyttämme
luovat saavutettavat
lähipalvelut, monipuoliset
vapaa-ajan mahdollisuudet
ja toimivat yhteisöt.”*

MUUTOS & TEOT

Elinvoimainen maaseutu tarjoaa vaihtoehdon kaupunkimaiselle asumiselle. Hyvä elämänlaatu rakentuu viihtyisän asuinpaikan, toimivien lähipalvelujen, hyvien harrastusmahdollisuuksien ja ihmisten hyvinvoinnin ohella myös yhteisöllisyydestä. Yhteisöllisyyttä ja sosiaalista hyvinvointia voi vahvistaa parantamalla vaikuttamis- ja osallistumismahdollisuuksia. Yhteisöllisyys tarvitsee tuekseen fyysisiä tiloja, mutta myös virtuaalisen kohtaamisen paikkoja.

Älykkäät kylät –kokonaisuus tarjoaa uusia mahdollisuuksia maaseudun muutoskestävyyden parantamiseen, ilmasto- ja ympäristöystävälliseen toimintaan ja uusien kumppanuuksien luomiseen. Kokeilut, luovuus ja digitalisaatio ovat älykkäiden kylien toiminnassa keskiössä, kun etsitään paikallisesti toimivia ja kestäviä ratkaisuja. Älykäs paikallinen ratkaisu voi olla esim. yhdessä tekemisen tilat, tilojen uusiokäyttö, digitalisaation avulla parannettavat palvelut, liikkumista ja vaihtotaloutta edistävät kokeilut tai toiminta-, palvelu- ja valmiuskeskuksien perustaminen entisille kyläkouluille.

Käytettävissä oleva tukivalikoimamme kotiseutuhankkeille ovat yleishyödylliset investointi- ja kehittämishankkeet sekä koulutus- ja tiedonvälityshankkeet. Uutena tukimuotona pienhankkeet mahdollistavat rahoituksen pienille toimijoille. Rahoituspalettia täydentää Norsun oma Yhteisö Leader rahoitus.

Kestävämmät yhteisöt

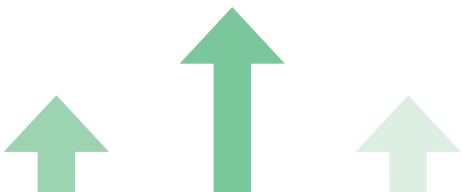
- Hyvinvoinnin ja yhteisöllisyyden vahvistaminen
- Osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien lisääminen
- Osaamisen vahvistaminen
- Paikallisten resurssien hyödyntäminen
- Yhteisten tilojen/kohteiden rakentaminen ja kunnossapito
- Vesihuoltoinvestoinnit

Toimivammat lähipalvelut

- Palveluiden saavutettavuuden parantaminen
- Asuinympäristön turvallisuutta lisäävät toimet
- Virkistys- ja liikuntamahdollisuuksien parantaminen
- Yhteisöllisten tilojen käyttöasteen lisääminen
- Monipalvelu- ja toimintakeskuksien kehittäminen
- Yhdistysten kannustaminen työllistämiseen

Kulttuurisesti vetovoimaisempi alue

- Kotiseutuidentiteetin ja kylätoiminnan vahvistaminen
- Kulttuuriperinteen hyödyntäminen ja päivittäminen
- Kulttuuritoiminnan vahvistaminen

Vihreä kehitys

- Ympäristökuormitusta vähentävät investoinnit ja toimintamallit
- Luonnon monimuotoisuutta lisäävät toimet
- Luontoarvostuksen ja -suhteen vahvistaminen
- Digitaalisuuden hyödyntäminen palveluissa

Kumppanuus

- Yhteisen tahtotilan vahvistaminen
- Älykkäät kylät ja muut yhteishankkeet
- Alueellinen ja sektorirajat ylittävä yhteistyö

Kansainvälisyys

- Kotouttaminen
- Kotikansainvälistyminen
- Kansainvälinen yhteistyö

Kokeilut

- Uusien toimintamallien pilotointi
 - Uusien palveluratkaisujen kehittäminen
 - Pop-up toiminta
-

KEHITTYVÄ MATKAILU

”Tarjoamme matkailijoille palveluita luonnon ja kulttuurin parissa pidempäänkin oleskeluun.”

MUUTOS & TEOT

Rannikkoseutumme nostaminen esiin matkailukohdeena vaatii vahvuuksien ympärivuotista hyödyntämistä ja yhteismarkkinoinnin kehittämistä. Haasteena on kävijämäärien kasvattamisen ohella lisätä alueella viipymisen pituutta. Matkailutuotteista ja palveluista sekä kohteista on kehitettävä houkuttelevampia, laadukkaampia ja saavutettavampia. Vahvuuksiemme varaan voidaan rakentaa ainutlaatuisia ja räätälöityjä matkailupaketteja ja kokemuksia hyvinvoinnin ja terveyden, luonnon, tapahtumien ja koulutuksen sekä teollisen perinteen ympärille. Matkailupakettien räätälöintiä on tehtävä yhteistyönä, jotta koko matkailun palveluketju vastaisi matkailijoiden kasvavaan elämyshakuisuuteen.

Matkailun kehittämisessä on huomioitava, miten matkailu hyödyttää paikallisia asukkaita ja kulttuuria tai miten kestävästi paikallisia resursseja ja luontoa käytetään. Ympäristövastuullisuutta ja sosiaalista vastuuta on ulotettava entistä vahvemmin kaikkiin matkailun osa-alueisiin aina liikkumisesta majoitus-, ravitsemus- ja ohjelmapalveluihin.

Matkailutoimialan yrityksemme ovat pääosin mikroyrityksiä. Päätoimisten yritysten lisäksi sivutoimisen yrittäjyyden tukeminen on tärkeää, jotta alueelle saadaa lisää puuttuvia palveluita. Tarjonnan kasvattamisessa potentiaalinen rooli voi olla myös yhdistyksillä, taiteilijoilla ja kalastajilla. Matkailua voimme tukea erilaisten kehittämistoimien, yksittäisten investointien ja yritysryhmähankkeiden kautta. Rahoitusta täydentää Norsun oma Yritys Leader rahoitus.

Vetovoimaisempi tarjonta

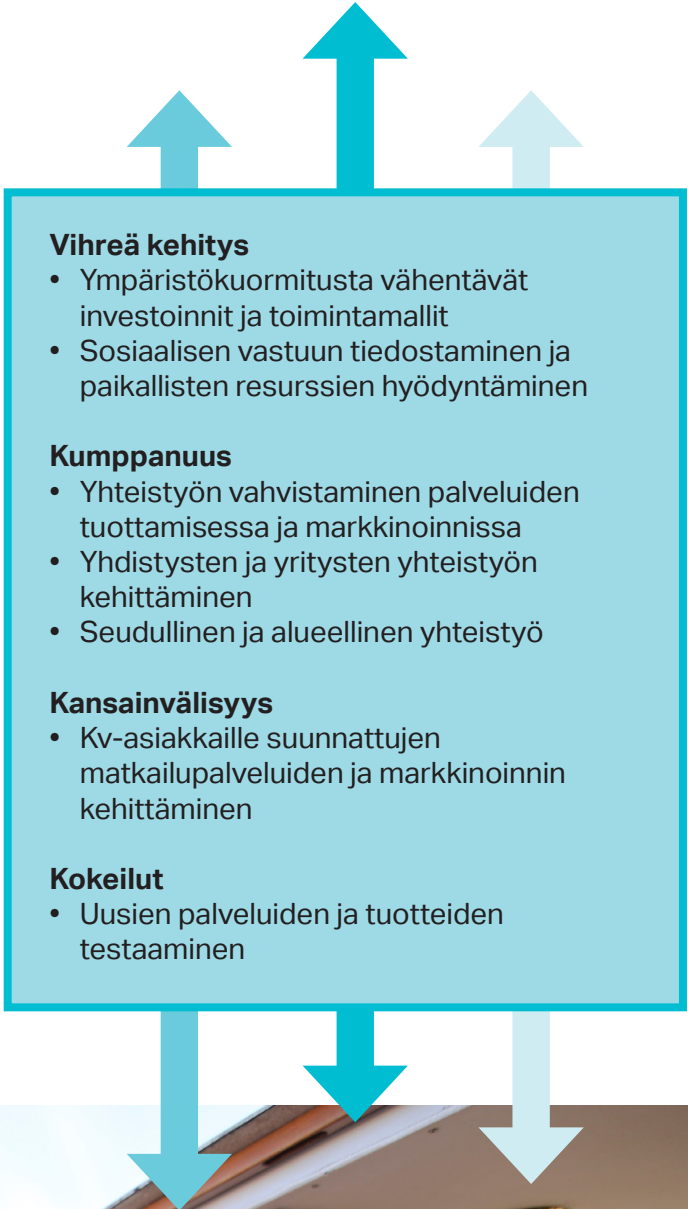
- Luontomatkailukohteiden ja reitistöjen kehittäminen
- Koulutus- ja kulttuurimatkailupalveluiden parantaminen
- Ohjelmapalveluiden parantaminen
- Majoituspaikkojen lisääminen
- Palveluiden saavutettavuuden parantaminen (esteettömyys, digitaalisuus, markkinointi)
- Osaamisen lisääminen
- Kylämatkailun kehittäminen

Verkostomainen toiminta

- Matkailupalvelujen tuottaminen yhteistyössä
- Yhteismarkkinoinnin ja -myynnin kehittäminen

Vastuullisemmat arvot

- Ekologisen, sosiaalisen, kulttuurisen ja taloudellisen kestävyys huomioiminen
- Sertifiointit ja laatu-merkit

Vihreä kehitys

- Ympäristökuormitusta vähentävät investoinnit ja toimintamallit
- Sosiaalisen vastuun tiedostaminen ja paikallisten resurssien hyödyntäminen

Kumppanuus

- Yhteistyön vahvistaminen palveluiden tuottamisessa ja markkinoinnissa
- Yhdistysten ja yritysten yhteistyön kehittäminen
- Seudullinen ja alueellinen yhteistyö

Kansainvälisyys

- Kv-asiakkaille suunnattujen matkailupalveluiden ja markkinoinnin kehittäminen

Kokeilut

- Uusien palveluiden ja tuotteiden testaaminen

PALVELEVA YRITTÄJYYS

”Meillä on riittävästi työpaikkoja ja monipuoliset palvelut.”

MUUTOS & TEOT

Yrittäjyyden merkitys korostuu maaseudulla, sillä muita vaihtoehtoja työllistymiselle ja toimeentulon hankkimiselle on vähemmän kuin kaupungeissa ja kasvukeskuksissa. Tavoitteenamme on luoda uusia työpaikkoja yritysten liikevaihdon ja kannattavuuden kasvun sekä uusien yritysten avulla. Yhtä tärkeänä nähdään myös jo olemassa olevien työpaikkojen ja palvelujen säilyttäminen. Alueen muutosten sietokyvyn kannalta on monipuolistettava elinkeinorakennetta. Lisäksi jalostusasteen nostaminen kaikilla toimialoilla on tärkeää, jotta täältä ei viedä raaka-ainetta muualle, vaan se jalostetaan alueella korkeamman lisäarvon tuottaviksi tuotteiksi.

Tuemme pääasiassa 1-5 henkilöä työllistäviä mikroyrityksiä, mutta käytettävissämme on myös uusia tukimuotoja yrityskokeilujen ja sivutoimisen yrittäjyyden tukemiseen. Uutena avauksena rahoitettavaksi on tulossa pienimuotoiset maatalouden kokeilut. Yrityskokeiluja ja sivutoimista yrittäjyyttä tuemme silloin, kun niiden avulla saadaan alueelle uusia palveluja tai tuotteita tai ne toimivat ponnahduslautana kohti päätoimista yrittäjyyttä esim. käsityöläisyyden tai kulttuurin alalla. Maaseuturahaston yritystukien lisäksi meillä on käytössämme oma Yritys Leader rahoitus yritysten pieniin rahoitustarpeisiin.

Yritystoiminnan kasvu

- Liikevaihtoa, elinkeinotoiminnan tulosta tai työpaikkoja lisäävät investoinnit
- Tuotteiden ja palvelujen kehittäminen
- Sivutoimisen yrittäjyyden aktivointi
- Uusien yritysten perustaminen

Yrittäjien välisen yhteistyön lisääntyminen

- Yhteisten tuotteiden ja palveluiden kehittäminen
- Osaamisen lisääminen
- Yritysten toimintaedellytysten parantaminen

Bio- ja kiertotalouden vahvistaminen

- Lähiruuan tuotannon ja jalostusasteen lisääminen
- Luonnontuotteiden jatkojalostus
- Kiertotalous (mm. sivuvirtojen hyödyntäminen)

Vihreä kehitys

- Vähähiilisyttä ja energiatehokkuutta lisäävät investoinnit ja palvelu-/tuotekehitys
- Uusiutuva energiatuotanto

Kumppanuus

- Yritysryhmähankkeet
- Yhteistyöhankkeet

Kansainvälisyys

- Vientiä harjoittavien yritysten tukeminen
- Yrittäjien kv-vaihdot/opintomatkat

Kokeilut

- Tuote-/palvelukehitys
- Maatalouden pienet kokeilut

OSALLISTUVAT NUORET

”Osallistuminen on todellisuutta kaikille nuorille.”

MUUTOS & TEOT

Alueen kehittämisen ja kehittämisen näkökulmasta on tärkeää osallistaa nuoret ja heille on luotava mahdollisuuksia ideoida ja toteuttaa itselleen sekä yhteisölleen tärkeitä asioita. Aidot kokemukset osallisuudesta ja kuulluksi tulemisesta lisäävät yhteisöllisyyttä, mikä edistää nuorten hyvinvointia ja estää syrjäytymistä. Nuorten osallisuuden edistäminen edellyttää nuorten tarpeisiin sopeutumista myös alueen päätöksentekijöiltä ja nuorten kanssa työskenteleviltä sekä muilta nuorten arkeen vaikuttavilta tahoilta.

Norsu toteuttaa ja tukee paikallisia kehittämis- ja investointihankkeita, jotka vahvistavat nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia, tukevat nuorten kasvua ja aktiivista toimintaa sekä lisäävät nuorten työllistymistä ja yrittäjyyttä. Huomioimme toiminnassamme eri ikäryhmien erilaiset tarpeet sekä teemme laaja-alaista yhteistyötä eri organisaatioiden kanssa.

Nuoriso Leaderin kautta rahoitamme nuorten itsensä toteuttamia hankkeita. Hakemuksien käsittelystä vastaa nuorisotyöryhmä, joka koostuu alueen nuorista. Lisäksi nuorisotyöryhmä tuo esiin nuorten näkökulman kehittämistyöhön ja vie osaltaan toimintaamme nuorten haluamaan suuntaan.

Nuorten osallistumisen vahvistaminen

- Osallistamisen kehittäminen matalan kynnyksen periaatteella
- Harrastusmahdollisuuksien monipuolistaminen
- Nuorten kohtaamispaikat

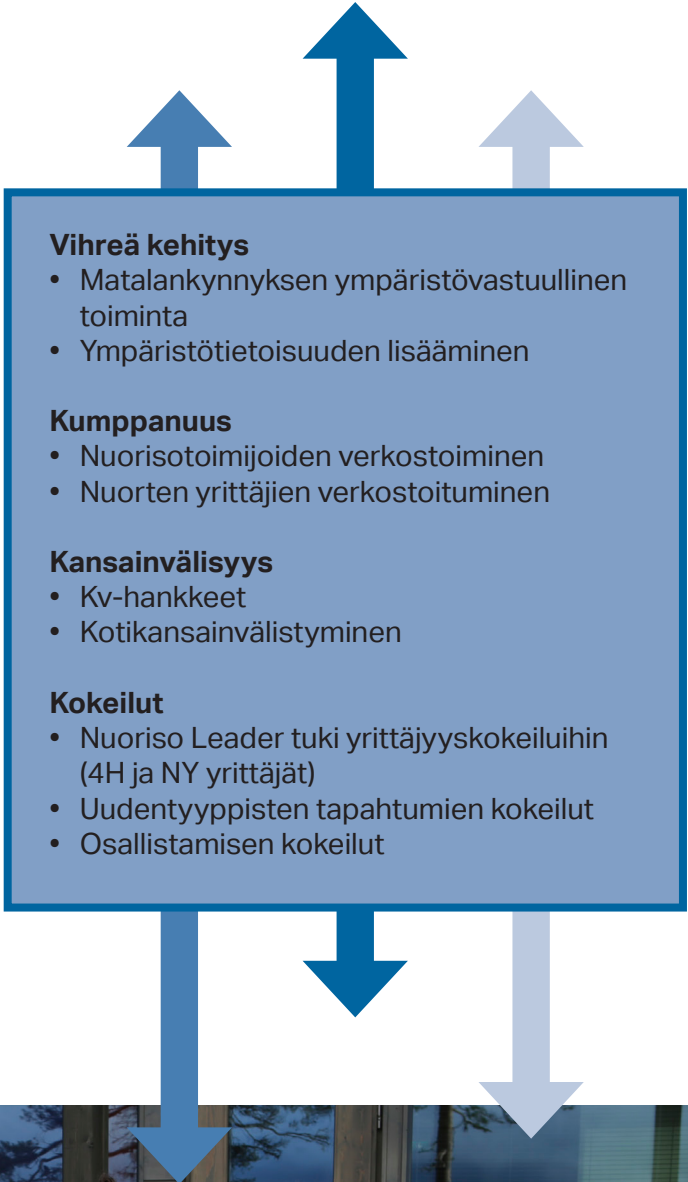
Nuorten työllistymisen ja yrittäjyyden lisääminen

- Yrittäjyyteen kannustaminen
- Nuorten työllistämisen edistäminen
- Yrittäjyyskasvatuksen vahvistaminen

Kansainvälisempi nuori

- Kv-liikkuvuuden tukeminen
- Kotikansainvälistymisen edistäminen
- Nuorisotyöntekijöiden kv-osaamisen lisääminen

Vihreä kehitys

- Matalankynnyksen ympäristövastuullinen toiminta
- Ympäristötietoisuuden lisääminen

Kumppanuus

- Nuorisotoimijoiden verkostoiminen
- Nuorten yrittäjien verkostoituminen

Kansainvälisyys

- Kv-hankkeet
- Kotikansainvälistyminen

Kokeilut

- Nuorisoleaderin tuki yrittäjyyssokeiluihin (4H ja NY yrittäjät)
- Uudentyyppisten tapahtumien kokeilut
- Osallistamisen kokeilut

Näitä keinoja suosimme

Vihreä kehitys

Vihreää kehitystä voidaan edistää monin tavoin. Ympäristöä vaurioiden vähentämiseksi investoinnit ja kokeilut, ympäristöosaamisen lisääminen, bio- ja kiertotalouden mahdollisuuksien vahvistaminen sekä luonnon monimuotoisuuden lisääminen vaikuttavat myönteisesti ilmastoon ja ympäristöön. Konkreettiset teot oman lähiympäristön hyväksi parantavat myös alueen houkuttelevuutta laajemmin.

Kansainvälisyys

Kansainväliseen toimintaan osallistuminen lisää osaamista ja tuo uudenlaista rohkeutta toteuttaa ideoita. Haluamme edistää alueen asukkaiden ja organisaatioiden kansainvälistymistä luomalla matalan kynnyksen mahdollisuuksia. Neuvonta- ja tiedottamistyön lisäksi luomme erilaisia yhteistyömalleja, joissa alueen aloittelevia toimijoita autetaan suunnittelemaan ja toteuttamaan kansainvälisiä hankkeita siten, että he jatkossa kykenevät toimimaan omaehtoisesti.

Kumppanuus

Haluamme olla mukana rakentamassa alueellemme aitoja kumppanuuksia, joissa yhteistyö on tavoitteellista ja tekeminen konkreettista. Kumppanuuden avulla voidaan yhdistää taloudellisia resursseja, vapaaehtoistyötä, erilaista osaamista ja paikallistuntemusta. Laajimmillaan kumppanuus voi olla kansainvälisten verkostojen luomista tai Älykkäät kylät -teeman mukaisia hankkeita, joissa esim. kunnan, tutkimuslaitoksen sekä paikallisten yritysten ja yhdistysten yhteisvoimin ratkaistaan arjen haasteita. Paikallisesti kumppanuus voi olla yritysryhmähankkeita ja yhdistysten yhteishankkeita tai jaettua talkoo- ja rahoitusvastuuta.

Kokeilut

Kokeilut voivat liittyä esimerkiksi palveluiden järjestämiseen, uusien toimintatapojen testaamiseen tai yritysten tuote-/palvelukehitykseen. Kokeilujen tulee olla paikallisesti uutta toimintaa. Tavoittelemme sitä, että mahdollisimman iso osa rahoittamistamme hankkeista sisältää kokeiluja ja alueelle uutuusarvoa tuottavat projektit saavat valintakriteereissä lisäpisteitä.

Rahoitussuunnitelma

Painopiste	Jaettava rahoitus yhteensä €	Jaettava rahoitus yhteensä %
Uudistuva kotiseutu	1 382 400	45 %
Kehittyvä matkailu	614 400	20 %
Palveleva yrittäjyys	614 400	20 %
Osallistuvat nuoret	460 800	15 %
Yhteensä	3 072 000	100 %
Toimintaraha	907 200	23 %

Haettu CAP-rahoitus paikallista kehittämisstrategiaa toteuttaviin toimiin (maaseuturahasto)

Rahoituskohde	€/vuosi	€/5 vuotta
Nuoriso ja Yhteisö Leader	15 000	75 000
Yritys Leader	15 000	75 000
Kv-koordinaattori toiminta ja muiden rahastojen kuntarahoitus	40 000	200 000
ESC	25 000	125 000
Erasmus+	25 000	125 000
Yhteensä	120 000	600 000

Yhdistyksen muu rahoitus

Toimintamme ei rajoitu maaseuturahastoon, vaan toteutamme maaseudun kehittämistä myös muiden rahastojen avulla. Rahoitusta alueelle tullaan edelleen hakemaan ESC ja Erasmus+ ohjelmista sekä muista toteutukseen soveltuvista rahastoista (esim. ESR+, EAKR, Interreg Aurora ja EMKVR).

Hailuoto

Lumijoki

Tyrnävä

Liminka

Raahe

Siikajoki

Pyhäjoki

LEADER

Ihmisten kokoisille ideoille!

Euroopan unionin
osarahoittama